

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання та захисту
міждисциплінарної курсової роботи
з економічного аналізу
за ОП «АНАЛІТИКА ЕКОНОМІЧНИХ ДАНИХ»
спеціальності 051 Економіка
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Запоріжжя 2025

УДК 005(072)
М58

Рекомендовано Науково-методичною радою ТОВ
«ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол №1 від «27» вересня 2024 р.)
Оновлено на засіданні кафедри цифрових технологій та
проектно-аналітичних рішень (пр. №1 від 02.09.2025)

Укладачі:

Мойсеєнко К.Є., канд.екон.наук, доцент
Смирнова І.І., канд.екон.наук, доцент
Латишева О.В., канд.екон.наук

Рецензент: Шкрабак І. В., д-р екон. наук, професор

М58 Міждисциплінарна курсова робота з економічного аналізу: методичні вказівки до виконання та захисту (для студентів спеціальності 051 Економіка ОПП «Аналітика економічних даних» усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) / уклад.: К. Є. Мойсеєнко, І. І. Смирнова, О. В. Латишева. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024. 56 с.

Методичні вказівки включають тематику дослідницького проекту, методичні пояснення щодо порядку їх виконання, вимоги до структури, змісту та оформлення, критерії оцінювання виконаного міждисциплінарного дослідницького проекту та його захисту. Рекомендовано для студентів спеціальності 051 «Бізнес-аналітика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання.

УДК 005(072)

© ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ	5
1.1. Обрання тематики міждисциплінарного дослідницького проєкту	5
1.2. Методологія роботи з аналітичним матеріалом в рамках виконання МДКР	6
2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ	10
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ	15
4. ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ	20
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ	22
6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	26
7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ	34
Додаток А. Орієнтовна тематика міждисциплінарного дослідницького проєкту	34
Додаток Б. Зразок оформлення титульного аркушу	35
Додаток В. Вимоги до формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».	37
Додаток Г. Вимоги до цитування	45

ВСТУП

Міждисципліна курсова робота являє собою самостійне дослідження і є важливою складовою підготовки здобувачів освіти з дисциплін першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання освітньо-професійної програми «Аналітика економічних даних» спеціальності 051 Економіка.

Метою цих методичних вказівок є надання методичної допомоги здобувачам освіти у процесі підготовки і захисту міждисциплінарної курсової роботи з економічного аналізу

У процесі виконання міждисциплінарного дослідницького проєкту здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання освітньо-професійної програми «Аналітика економічних даних» спеціальності 051 Економіка вдосконалюють і розвивають такі навички та вміння:

- автономно вибирати тематику наукового дослідження, спрямованого на вирішення проблемної ситуації бізнес-середовища;
- установлювати цілі, формулювати ключові задачі, а також визначати об'єкт і предмет дослідження згідно визначеного проблемного поля в умовах конкретного бізнес-середовища та з врахуванням його специфіки, ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;
- за обраною темою наукового дослідження самостійно проводити науковий пошук, обирати та узагальнювати теоретико-методологічні матеріали та аналітико-методичний інструментарій; застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі згідно визначеного проблемного поля;
- на підставі проведеного аналізу і групування даних аналітичної та статистичної інформації зі спеціальних наукових та статистичних джерел, освітніх платформ, довідників узагальнювати результати дослідження та формувати висновки;
- оволодівати культурою публічної презентації отриманих результатів; представляти та захищати власну позицію публічно.

1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ

1.1. Обрання тематики міждисциплінарного дослідницького проєкту

Тема міждисциплінарної курсової роботи (надалі – МДКР) обирається здобувачем освіти самостійно (Рекомендований перелік тем МДКР наведено у Додатку А), з урахуванням характеристик і особливостей об'єкта дослідження, власних наукових інтересів, рекомендованої тематики МДКР. У процесі виконання МДКР назва теми може бути уточнена або змінена за погодженням з науковим керівником.

Загальними вимогами до виконання МДКР є:

– *достатній теоретичний рівень*. Обрана тема міждисциплінарного дослідницького проєкту має бути розкрита на сучасному рівні розвитку науки з використанням актуальних баз даних;

– *дослідницький характер роботи*. У МДКР повинні міститись елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості баз даних, друкованих джерел (дисертацій, монографій, книг, наукових статей та інших аналітичних розробок) вітчизняних і зарубіжних науковців, формування власного погляду на проблему, що розглядається;

- отримання результатів, розробка висновків та їх обґрунтування;

– *грамотність оформлення*. МДКР має бути викладена професійною мовою, з використанням професійної термінології, логічно, грамотно та бути оформлена акуратно й у відповідності до вимог ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення»;

– *обсяг МДКР*. Оптимальним обсягом МДКР є 20-25 сторінок тексту формату А4. До загального обсягу основного тексту роботи не входять: титульний аркуш; зміст; список використаних джерел, додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки.

1.2. Методологія роботи з аналітичним матеріалом в рамках виконання МДКР

Методологія виконання МДКР передбачає структурований підхід до збору, обробки, аналізу та представлення інформації. Методологія виконання МДКР базується на комплексному аналізі баз даних [2;3]. Здобувач застосовує комбінований підхід до збору, обробки та аналізу даних, що дозволяє сформулювати якісні аналітичні висновки.

1. Збір інформації:

1.1. Первинні джерела:

Робота передбачає використання таких джерел інформації:

- Доступна до використання внутрішня документація підприємства (фінансові звіти, організаційна структура, регламенти функціонування певного аспекту діяльності, дані управлінського та/або бухгалтерського обліку та планування тощо) з врахуванням обов'язкового дотримання комерційної таємниці в умовах гібридної війни в Україні, а також діючих систем інтеграції кібербезпеки в бізнес-процеси компаній.
- Ознайомлення з основними та допоміжними бізнес-процесами підприємства у відповідній галузі.

1.2. Вторинні джерела:

- Аналітичні та статистичні звіти незалежних аналітичних агенцій, консалтингових компаній та органів статистики [2;3], у т.ч. щодо зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на умови господарювання в Україні.
- Нормативно-правові документи, що регулюють діяльність підприємств у відповідній галузі.
- Застосування доступного безкоштовного пулу інструментів та платформ AI (Штучного інтелекту, надалі - ШІ) для роботи з даними, формування чернетки звіту дослідження з врахуванням принципів використання ШІ (Див. у [10]).
- Наукові статті, підручники, монографії з проблематики бізнес-аналітики, інструментарію для аналізу та оптимізації певного аспекту діяльності, впровадження ефективного процесного управління підприємств реального сектору економіки (у відповідній галузі).

2. Обробка та систематизація інформації:

Зібрані дані аналізуються відповідно до структури МДКР та узагальнюються за допомогою відповідних методів:

2.1. Систематизація, обробка та інтерпретація зібраної інформації:

2.2. Методи та інструменти аналізу:

Виконання аналітично-розрахункового розділу МДКР згідно обраного об'єкту дослідження з переліку тем (див. у **Додатку А**).

- Інструменти для бізнес-аналітика [11]:

MS Excel – це універсальний інструмент бізнес-аналітика для роботи з даними. MS Excel є широко поширеним програмним забезпеченням, яке не

потребує додаткових витрат на придбання спеціалізованого ПЗ для планування. Дозволяє збирати інформацію з різних джерел, проводити розрахунки, автоматизувати задачі, створювати діаграми та графіки. Його головна перевага – широка доступність, простота використання і безліч функцій. [11]

Power BI – це потужний сервіс від Microsoft для бізнес-аналізу та візуалізації, який спрощує підготовку інтерактивних звітів. Дає можливість аналізувати інформацію з Excel, баз даних, хмарних сервісів, соціальних мереж тощо. А ще використовувати ШІ для виявлення закономірностей і прогнозування результатів без написання коду. Один із важливих плюсів Power BI – глибока інтеграція з іншими продуктами Microsoft. URL: [Microsoft Power BI](#) [11]

Google Sheets: Електронні таблиці з функціями ШІ допомагають користувачам і командам візуалізувати й аналізувати дані та керувати ними, є повністю безкоштовним і гнучким рішенням. URL: <https://www.google.com/sheets/about/>; <https://workspace.google.com/products/sheets/>

*Примітка: Перед використанням будь-якого з цих інструментів рекомендується перевірити їхні найновіші функції та обмеження безкоштовного плану, оскільки сервіси постійно оновлюються та можуть змінювати свої умови користування [11]

Для аналітичного розділу роботи застосовуються такі підходи:

- Економіко-математичне моделювання – побудова моделі (моделей) функціонування обраного для дослідження певного аспекту об'єкту дослідження.
- Застосування доступного безкоштовного пулу інструментів та платформ AI (Штучного інтелекту) для ефективної роботи з даними, які допомагають автоматизувати роботу з даними та зменшити кількість помилок під час їхнього аналізу.
- Методи статистичного аналізу – для оцінки обраного для дослідження об'єкту дослідження на підставі аналізу баз даних, показників, оцінки фінансових результатів у динаміці тощо.
- Порівняльний аналіз – оцінка основних показників для вимірювання ефективності певного аспекту діяльності у динаміці та/або зіставлення показників роботи підприємства з конкурентами, у т.ч. застосовуючи бенчмаркінг, а також галузевими стандартами та регламентами.
- Діагностично-факторний аналіз – виявлення проблемних зон обраного для аналізу певного аспекту об'єкту дослідження.

Візуалізація та оформлення результатів [34]:

Для наочного представлення досліджуваних процесів і результатів аналізу використовуються такі методи:

Графічні методи:

- Логічні блок-схеми – для моделювання і візуалізації прогнозування певного аспекту.
- Та/або Гістограми та діаграми – для відображення динаміки змін показників.
- Та/або Матриці SWOT та PEST аналізу – для стратегічного аналізу умов роботи підприємства та факторів впливу.

Табличні методи:

- Використання узагальнених таблиць даних для представлення метрик та параметрів.
- Порівняльний аналіз даних.

Верифікація та оформлення МДКР [34]:

Перевірка достовірності інформації:

- Оцінка відповідності даних меті і завданням дослідження.
- Відповідність нормативним вимогам до наукових робіт.

Дотримання академічної доброчесності: посилання на джерела відповідно до стандартів ДСТУ 8302:2015 (див. Додаток В, Додаток Г).

Оформлення згідно з методичними вимогами:

- Дотримання вимог до структури (вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки).
- Використання стандартних форматів тексту, таблиць, рисунків та графіків. [34]

2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ

МДКР складається з наступних структурних частин: вступу, основної частини (теоретичного розділу, аналітично- розрахункового розділів), висновків, списку використаної літератури, додатків.

Міждисциплінарний характер МДКР забезпечується застосуванням отриманих результатів досліджень при виконанні індивідуальних завдань за різними освітніми компонентами, таких як «Алгоритми і структури даних», «Економічна теорія», «Економетрія», «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Продуктивність використання Microsoft Excel», «Аналіз якісних даних та класифікації», «Дослідження операцій», «Міжнародна економіка», «Економіка та фінанси бізнесу», «Управлінський та фінансовий аналіз», «Програмування на Python», «Організаційно- аналітична практика», а також ін. ОК, зокрема з ОК поточного семестру «Аналіз якісних даних та класифікації»[5-9]. Це дозволяє студентам отримати комплексне розуміння бізнес-аналітики та застосовувати міждисциплінарний підхід для вирішення складних завдань у реальних бізнес-ситуаціях.

2.1. Вступ

Вступ розкриває сутність проблеми і *стан проблематики*, яка розглядається в роботі, її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження доцільності та можливості впровадження змін (покращень, удосконалень) обраних для аналізу певного аспекту діяльності базового підприємства. Слід пам'ятати, що *формулювання проблеми* завжди визначає негативний процес чи тенденцію, а також нестачу, обмеження чи незадоволену потребу. Отже, проблема має бути визначена (сформульована) як існуюча негативна ситуація, а не відсутність бажаної ситуації. Описуючи суть питання, пам'ятайте, що оцінку ситуації ви повинні передати як висвітлення проблеми, яку вирішуватимете шляхом реалізації вашого МДКР.

Рекомендується така *структура вступу*: *обґрунтування актуальності теми, визначення мети і задач, об'єкту та предмету, методів дослідження*.

Актуальність теми розкриває важливість дослідження теми і вказує на проблему функціонування та розвитку певних певного аспекту діяльності базового підприємства.

Обґрунтування актуальності повинно бути сформульовано чітко та лаконічно. Для чого, наприклад, насамперед варто визначити:

- Де була виявлена проблемна ситуація функціонування та розвитку певних певного аспекту діяльності базового підприємства (який це підрозділ/функціонал або чия це зона відповідальності)?
- Наскільки серйозна, важлива, широко розповсюджена проблема?(Як і на що вона впливає? Як довго існує проблема? З якою

періодичністю з'являється, в які строки або періоди? Наскільки і для кого вона важлива? Які тенденції її розширення? Скількох людей /співробітників вона торкається? Хто й що отримає від її вирішення? До чого може призвести нерозв'язання / несвоєчасне розв'язання даної проблеми?)

Мета і завдання дослідження, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, формулюються відповідно до обраної теми та обраних шляхів її дослідження. *Оскільки мета* – це бажаний стан (ідеал, бажане майбутнє) у вигляді очікуваного коротко-/ середньо-/ довгострокового результату (та/або позитивних наслідків), а *завдання* – це *способи досягнути цієї мети*, одне завдання вирішує частину загальної мети, то рекомендуємо коротко та чітко сформулювати 3-5 завдань, які вкажуть на результат виконання і засоби його забезпечення (що планується здійснити, щоб досягти результатів; які можливі заходи вирішення проблем). Не слід використовувати при формулюванні мети дослідження такі слова, як «аналіз», «систематизація», «дослідження» або «вивчення» і т.п., тому що вони вказують на засіб виконання завдання, а не на очікуваний результат.

Мета – це загальна декларація того, що повинно бути зроблено, вона описує кінцевий результат, тобто ситуацію, яка настане, якщо пропозиції щодо подолання визначених проблем будуть прийняті та реалізовані відповідно до намічених планів та заходів. При цьому треба розуміти, що *мета визначається з огляду на ті причини існуючих проблем, які необхідно усунути. Мета повинна бути сформульована без заперечень. «Що ви хочете?» замість «Чого ви не хочете?»*. Твердження подібного роду не завжди можуть бути оцінені кількісно, їхнє головне призначення - показати тип проблеми, з яким маєте справу в ході дослідження в МДКР.

Завдання – це *поетапні віхи, які мають бути реалізовані, сукупність вирішених завдань - це очікуваний результат, тобто досягнута мета*.

В МДКР здобувач повинен логічно зв'язати мету та завдання із визначеною проблемою, яку здобувач вищої освіти збирається спробувати розв'язати, а також з об'єктом та предметом дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і вивчається в МДКР.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і конкретизує аспекти, в яких буде досліджуватися об'єкт (наприклад, це певний теоретико-методологічний та аналітичний інструментарій, який дозволить дослідити процеси, які відбуваються в конкретних галузях, підрозділах підприємства, в компанії в цілому, в регіонах, з врахуванням тенденцій і закономірностей зміни параметрів бізнес-середовища тощо).

Методи дослідження, використані для досягнення поставленої в роботі мети, перелічуються коротко. Найчастіше використовуються загальнонаукові методи пізнання (наприклад, аналіз математичний, статистичний, структурно-логічний, порівняльний, розрахунково-

конструктивний тощо), а також специфічні управлінські підходи, такі, як процесний (процедурний) підхід (акцент на визначенні ефективності процесів виконання функцій виробництва, його забезпечення та управління), системний підхід (розгляд організації як відкритої системи складових — ресурсів, підрозділів/бізнес-одиниць тощо), ситуаційний підхід (розгляд ситуацій та пошук оптимального варіанту дій для кожної з них) тощо.

Обсяг вступу має складати не більше двох повних сторінок.

2.2. Основна частина роботи

Основна частина — це робоча структурована основа (фреймворк) усього МДКР, в ній глибоко та всебічно розкривається сутність обраної теми, її найважливіші питання та проблеми. В цій частині роботи необхідно показати, як досліджувана проблема висвітлена в сучасних теоретико-методологічних дослідженнях та науково-практичних джерелах, викласти сутність існуючих підходів до вирішення обраної для розгляду проблематики, сформулювати власну точку зору на підставі здійснення критичного аналізу та порівняння існуючих підходів.

Виклад теоретичних і методичних положень має супроводжуватися аналізом та систематизацією зібраних аналітичних матеріалів, науково-аналітичної та статистичної інформації бізнес-середовища підприємств та установ.

Для цього здобувачу вищої освіти за можливості варто зібрати та систематизувати всю доступну та необхідну інформацію з відкритих джерел баз даних[2;3;4].

Теоретичний розділ основної частини МДКР включає огляд, аналіз та систематизацію науково-практичних і методичних підходів з аналізу даних для вирішення поставлених в МДКР завдань. Результати теоретичного аналізу повинні бути узагальнені та структуровані для вирішення завдань, визначених у роботі як проблематика дослідження. Теоретичний розділ завершується визначенням методики застосування економіко-математичного інструментарію для виконання дослідження.

Обсяг теоретичного розділу не повинен перевищувати третини загального обсягу роботи. Посилання на літературні джерела, згадані в розділі, є обов'язковими.

Аналітичний розділ рекомендовано присвятити викладенню результатів виконаного аналізу. Даний розділ включає розрахункову частину, з використанням обраних дослідником методів.

У цій частині МДКР здобувач повинен продемонструвати свої знання з питань, що обрані згідно теми дослідження, вміння обирати та узагальнювати аналітичні та статистичні матеріали, послідовно проводити власні аналітичні розрахунки та моделювання, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, надавати інтерпретацію отриманих результатів у вигляді моделей, діаграм та схем, дашбордів тощо, робити висновки,

обґрунтувати отримані результати.

Рекомендації щодо змістового наповнення аналітично-розрахункового 2 розділу.

2.1. *Визначити джерела релевантних баз даних обраного для дослідження в МДКР бізнес-середовища, наприклад, користуючись ресурсами з платформ баз даних та статистичної інформації, зокрема [3], баз даних агенції з розвитку інфраструктури фондового ринку України SMIDA [2], зібрати та структурувати дані звітності обраних підприємств за декілька років, проаналізувати стан зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища. Зібрані вихідні дані та отримана інформація, а також результати проведеного аналізу необхідно структурувати у вигляді таблиць, схем, графіків, діаграм, моделей обраного об'єкта дослідження. Основний фокус - на критичному переосмисленні поточної ситуації та можливому виявленні проблемних зон певного аспекту дослідження.*

2.2. В цьому підпункті провести аналіз обраного для дослідження аспекту зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища.

Варто надати опис проблемної ситуації, наприклад, з визначенням їх економічних, соціальних і екологічних факторів впливу та причинно-наслідкових зв'язків. Надати візуалізацію отриманих результатів у вигляді таблиць, схем, графіків, діаграм, моделей обраного об'єкта дослідження на підставі застосування ін. економіко-математичного інструментарію, у т.ч. MS Excel, Microsoft Project, Google Sheets або ін.безкоштовних ін. онлайн інструментів, у т.ч. ШІ [11] з врахуванням принципів використання ШІ [10], що дозволить обробити та коректно відобразити зібрані дані.

Результат цього розділу повинен містити структуровану й узагальнену форму у вигляді таблиць, схем, графіків тощо і супроводжуватися роз'ясненнями, які дозволяють визначити сутність поточного стану обраного для аналізу об'єкта дослідження.

Увага (!): Варто використовувати підготовлені шаблони та дані звітів з індивідуальних завдань, які здобувач підготував під час навчання, зокрема за такими освітніми компонентами (надалі - ОК) як: ОК «Алгоритми і структури даних», ОК «Економічна теорія», ОК «Економетрія», ОК «Теорія ймовірностей та математична статистика», ОК «Продуктивність використання Microsoft Excel», ОК «Аналіз якісних даних та класифікації», ОК «Дослідження операцій», ОК «Міжнародна економіка», ОК «Економіка та фінанси бізнесу», ОК «Управлінський та фінансовий аналіз», ОК «Програмування на Python», ОК «Організаційно-аналітична практика», а також з ОК поточного семестру, зокрема з ОК «Аналіз якісних даних та класифікації», користуючись набутими навичками та використовуючи попередні результати власних досліджень [5-9].

2.3. Висновки

У підсумку МДКР (1-2 сторінки друкованого тексту) коротко наводяться основні результати проведеного дослідження. Висновки формулюються на основі матеріалів основної частини роботи, чітко відповідаючи завданням, поставленим у вступі. Текст висновків має

підтвердити досягнення мети дослідження та виконання поставлених завдань.

Рекомендації щодо змісту висновків:

чітке визначення ступеня досягнення мети дослідження;

конкретизація способів вирішення завдань дослідження;

формулювання висновків на основі матеріалів основної частини роботи, у відповідності до завдань, поставлених у вступі [34].

2.4. Список використаних джерел

Під час виконання та оформлення МДКР студент повинен посилатися на джерела, результати яких використовуються в роботі. Посилання мають бути на останні за 5 років видання, а на більш ранні видання можна посилатися лише у випадках, коли в них міститься матеріал, відсутній у новіших виданнях. Перелік джерел залежить від обраної теми дослідження і включає лише ті, на які є посилання в тексті роботи. Список складається в порядку згадування джерел у тексті та має містити не менше 20 найменувань[34].

2.5. Додатки.

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття МДКР: первісні документи діяльності підприємств (організацій/установ); аналітичні таблиці розміром більш ніж одна сторінка; форми фінансової звітності; таблиці допоміжних цифрових даних; розрахунки економічних показників діяльності підприємств; інструкції і методики, опис алгоритмів і програм вирішення завдань; ілюстрації допоміжного характеру тощо[34].

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ

Мовою МДКР є державна мова. Текст МДКР розміщується на сторінці книжкової орієнтації, яка обмежується полями: **лівим – 30 мм, правим – 10 мм, верхнім – 20 мм, нижнім – 20 мм**. Текст роботи друкується **шрифтом Arial, кеглем 14 з полуторним міжрядковим інтервалом**. При оформленні роботи не використовується підкреслений шрифт [34].

Для великих таблиць і рисунків допускається альбомна орієнтація сторінок, на яких вони розміщені[34].

Робота починається з титульного аркуша (див. **Додаток Б**). За титульним аркушем розміщують послідовно: зміст міждисциплінарного дослідницького проекту, розділи роботи, висновки, список використаних джерел та додатки[34].

Нумерація сторінок має бути наскрізною, починаючи з титульного аркуша і до останньої сторінки, арабськими цифрами у нижньому правому кутку сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не проставляється. Якщо у МДКР є додатки, їх необхідно також пронумерувати[34].

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок всіх розділів та підрозділів роботи. Назви розділів та підрозділів у змісті і тексті міждисциплінарного дослідницького проекту мають бути тотожними. Вступ, кожний розділ і висновки, які розміщуються у вказаній послідовності, починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин міждисциплінарного дослідницького проекту — **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** — друкуються великими літерами по центру сторінки. Заголовки підрозділів пишуться або друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається[34].

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати п'яти знакам. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два інтервали[34].

У межах розділу новий підрозділ починають на тій сторінці, де закінчився попередній підрозділ. При цьому назву підрозділу не можна розміщувати в кінці однієї сторінки, а текст підрозділу розпочинати на наступній. Сторінки роботи мають бути заповнені текстом повністю. Виняток складають останні сторінки вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел, наповненість яких не може скласти менше третини площі сторінки. Якщо розмір рисунка чи таблиці, що наводяться в тексті, не дозволяє розмістити їх на вільній площі безпосередньо в кінці сторінки, то на них здійснюється посилання, і на цій же сторінці продовжується текст. Сам рисунок чи таблиця наводиться на початку

наступної сторінки, при цьому таблицю чи рисунок необхідно розташовувати після завершення абзацу. Розділ чи підрозділ не може завершуватися рисунком чи таблицею. Після них обов'язково повинен бути пояснюючий текст чи інша узагальнююча інформація[34].

Текст основної частини роботи поділяється на розділи, підрозділи, пункти та підпункти згідно з планом. Розділи позначаються арабськими цифрами без знаку №. Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ». Після номера крапку не ставлять. Потім із нового рядка великими літерами друкують заголовок розділу[34].

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад, «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не нумерують[34].

Текстова частина міждисциплінарного дослідницького проекту має бути стилістично опрацьованою. Стиль викладання — науковий, чіткий, стриманий, без вияву емоцій. Доцільно вживати неозначено-особові та безособові речення. Наприклад: «Для кореляційного аналізу сукупності даних доцільно застосувати метод рангової кореляції, оскільки досліджувані сукупності не піддаються нормальному закону розподілу і мають невелику розмірність» [34].

Цифровий матеріал, як правило, подається в таблицях. *Для таблиць може використовуватися шрифт **Arial** кегль **12 pts** через **одинарний міжрядковий інтервал**.* За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене самим здобувачем) знання, яке вводиться до тексту словами: «дані табл. 1.3 вказують на...», «дані табл. 2.1 свідчать про те, що...». Зазвичай такі таблиці сприяють виявленню і формулюванню певних тенденцій і закономірностей. До неаналітичних таблиць вміщують здебільшого необроблені статистичні дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану об'єкта дослідження. Кожна таблиця повинна мати тематичний заголовок, що відображає її зміст. Всі таблиці слід нумерувати. Праворуч перед тематичним заголовком з великої літери пишуть слово «Таблиця» та її порядковий номер. Знак «№» перед цифрою не ставиться. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці в цьому розділі. Наприклад: Таблиця 2.1 (перша таблиця другого розділу). Слово «Таблиця» та її номер виконують курсивом. Нижче з великої літери симетрично до тексту пишеться назва таблиці. Назву друкують маленькими літерами (крім першої — великої) напівжирним шрифтом. Крапка в кінці назви не ставиться (рис. 3.1) [34].

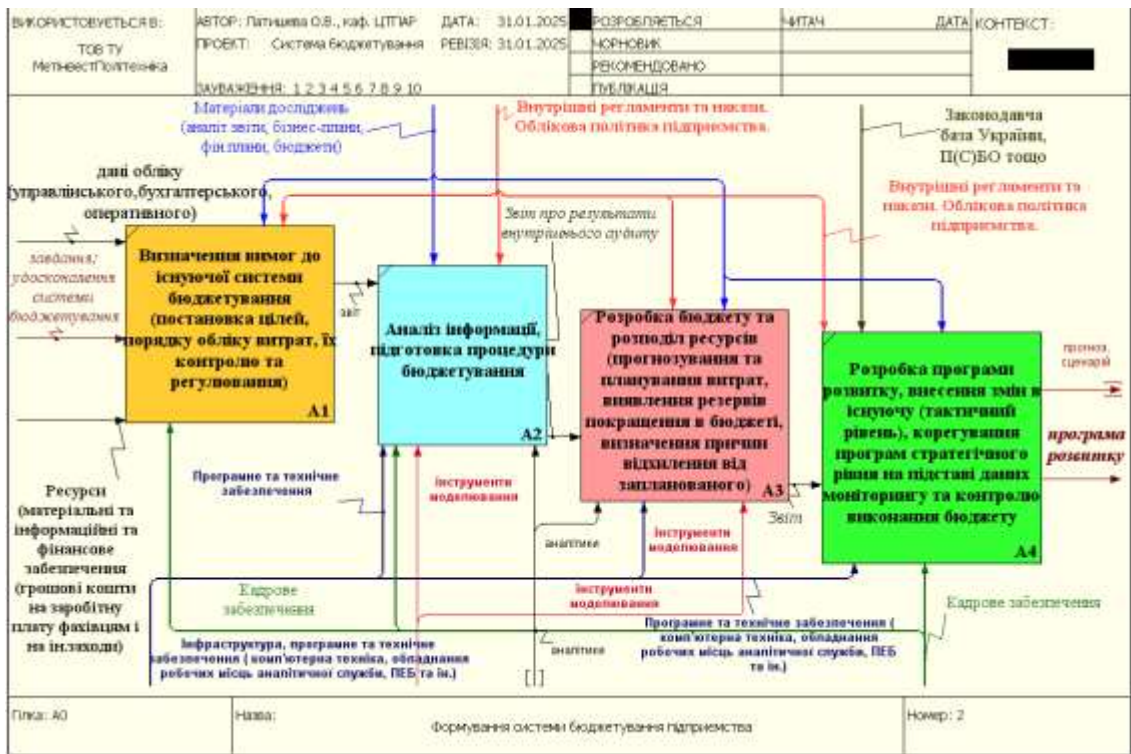

Рисунок 2.1 – Декомпозиція моделі «Формування системи бюджетування підприємства»

Джерело: побудовано автором на платформі моделювання «RAMUS» в нотатії IDF0 на основі [2-5]

Рисунки, а також таблиці розміщуються таким чином, щоб їх можна було читати без повороту тексту чи з поворотом за годинниковою стрілкою. Рисунки додатків нумеруються у межах кожного конкретного додатка та складаються з букви, що позначає додаток та порядкового номера. Назви рисунків розміщують безпосередньо після рисунка після їхніх номерів з абзацного відступу, вирівнювання тексту по ширині. За необхідності рисунки доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис). Якщо на рисунку зображується діаграма, кожна її вісь повинна мати назву або позначати розмірність. Рисунки повинні бути зроблені за допомогою офісних програм чи графічних редакторів[34].

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули, на які є посилання в тексті, нумеруються в межах розділу арабськими цифрами. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад: формула (2.1) — перша формула другого розділу. Номер формули зазначають на рівні формули в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. У разі посилання в тексті на формулу необхідно вказати її повний номер в дужках. Після формули пишуть слово «де» і розшифровують позначення словами в такій послідовності, в якій вони подані у формулі. Після слова

«де» двокрапка не ставиться. Пояснення значення кожного символу чи числового коефіцієнта слід подавати з нового рядка[34]:

$$R = \frac{F - B}{N - B} * 100\% \quad (3.2)$$

де R – частковий показник результативності працівника; F – фактичний результат роботи працівника, балів; B – база (вихідна точка, від якої відраховується результат – найгірше значення), балів; N - норма (рівень, який в обов'язковому порядку повинен бути досягнутий з урахуванням всіх обставин), балів.

Посилання в тексті представляють собою порядковий номер джерела, через кому — номер сторінки, на яку посилається автор, взяті в квадратні скобки, наприклад: [12, с.36]. При використанні цитати з певного джерела в тексті вказують автора і наводять уривок за правилами прямої мови також з обов'язковим посиланням на джерело. Якщо текст не наводиться дослівно, а викладається власними словами, то обов'язково має бути збережений його зміст. Бібліографічні описи посилань у списку наводять відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» [34].

Приклади оформлення списку використаних джерел наведені в **додатку В**, вимоги до цитування в **додатку Г**.

Додатки слід розташовувати в порядку появи посилань на них в тексті міждисциплінарного дослідницького проєкту. Кожний додаток починають з нової сторінки. Він повинен мати тематичний заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, *за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь* (наприклад, додаток А). Додатки повинні мати спільну з рештою міждисциплінарного дослідницького проєкту наскрізну нумерацію сторінок. Крім того, на другій та подальших сторінках додатку потрібно у верхньому куті праворуч вказати «продовження додатку ...». Посилання на додатки в текстовій частині роботи є обов'язковим. Рисунки, таблиці, формули, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка [34].

4. ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ

Контроль виконання, подання на перевірку та представлення завершеного міждисциплінарного дослідницького проекту здійснюється через освітню платформу дистанційної освіти Moodle, де створюється окремий курс під назвою «Міждисциплінарний дослідницький проект» ОПП «Бізнес-аналітика» для спеціальності 051 Економіка. У цьому курсі створюються поточні активності, куди студенти прикріплюють підготовлені розділи роботи відповідно до графіку подання матеріалів на перевірку та представлення завершеного проекту. Протягом тижня після контрольної точки викладач надає студенту свої зауваження, коментарі та рекомендації, на основі яких студент виправляє роботу[34].

Завершений та остаточно оформлений проект студент прикріплює у форматі Word до активності «Завершена робота» для проведення перевірки на виявлення збігів, ідентичності або схожості текстів (антиплагіатної експертизи) не пізніше, ніж за тиждень до заліково-екзаменаційної сесії. Після експертизи викладач повідомляє студенту про її результати. Якщо результат задовільний (табл. 4.1), студент прикріплює свій проект у форматі PDF до активності «Завершена робота», і робота оцінюється керівником. В іншому випадку студенту надається тиждень на усунення виявлених недоліків в оформленні посилань на використані джерела, після чого проект проходить повторну антиплагіатну експертизу. У разі повторного негативного результату експертизи студент повинен виконати новий проект за іншою темою[34].

Таблиця 4.1 - Шкала оцінки академічних текстів залежно від кількісного показника рівня оригінальності тексту[34]

Вид роботи	Кількісний показник оригінальності	Рівень оригінальності
Міждисциплінарний дослідницький проект	від 71% до 100%	високий
	від 41% до 70%	задовільний
	від 31% до 40%	низький
	від 0% до 30%	неприйнятний

Викладач (науковий керівник) спочатку перевіряє МДКР, надає відгук. Призначена комісія з науково-педагогічних працівників випускової кафедри ЦТПАР, включаючи керівника проекту, остаточно оцінює за шкалою 100 балів і виставляє оцінку у Moodle вже за повністю завершений та оформлений за вимогами, наведеним в цих методичних вказівках до виконання МДКР [34].

Захист проекту проводиться на останньому тижні перед заліково-екзаменаційною сесією. Про день і час захисту повідомляє керівник. Захист є обов'язковим, відкритим і проходить перед комісією, яка складається з науково-педагогічних працівників кафедри Цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень, включаючи керівника проекту [34].

Для захисту студент готує доповідь і презентаційні матеріали у PowerPoint в типовому шаблоні Університету, презентаційні матеріали повинні ілюструвати положення доповіді, має містити 7- 10 слайдів для розкриття основних положень виконаного МДКР (можна частково деяку інформацію винести у додатки), кожен слайд повинен бути насиченим і змістовним. Доповідь, яка триває не більше 7 хвилин, повинна включати: назву теми проєкту (перший слайд); актуальність, основну мету і завдання, предмет і об'єкт дослідження (другий слайд); з третього слайду - отримані результати дослідження з візуалізацією етапів, використаного інструментарію; висновки по роботі в цілому та внесені пропозиції (останній слайд). Після доповіді студент відповідає на питання членів комісії та інших присутніх. Оцінка за захист виставляється у Moodle за шкалою 100 балів. Підсумкова оцінка за виконання освітнього компоненту «Міждисциплінарний дослідницький проєкт» розраховується як сума балів оцінки за зміст і оформлення роботи та оцінки за захист відповідно до формули [34]:

$$O_{\text{МДКР}} = 0,7O_{\text{зо}} + 0,3O_{\text{зах}}$$

де $O_{\text{зо}}$ – оцінка за зміст та оформлення МДКР, балів; $O_{\text{зах}}$ – оцінка за захист, балів.

У разі незгоди здобувача з результатами захисту МДКР, здобувач освіти у день оголошення оцінки може звернутися до комісії, яка проводила оцінювання, з незгодою щодо отриманої оцінки. Рішення щодо висловленої здобувачем незгоди приймає комісія. [34]

Якщо здобувач вищої освіти не згоден із рішенням комісії і вважає, що мало місце порушення процедури захисту або упередженість в оцінюванні, порушення академічної доброчесності, він може подати письмову заяву декану свого факультету. Декан своїм рішенням формує комісію для розгляду питання дотримання процедури. У разі підтвердження викладених у заяві здобувача вищої освіти обставин за розпорядженням декана проводиться новий захист з іншим складом комісії. [34]

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНОВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ

Критерії оцінювання змісту, оформлення та захисту міждисциплінарного дослідницького проєкту (МДКР) наведені в табл. 5.1 та табл. 5.2. [34]

Таблиця 5.1 - Критерії оцінювання змісту та оформлення МДКР

Кількість балів	Критерії оцінювання
90-100	<p>Здобувач демонструє видатний рівень досягнення запланованих результатів опанування навчального компонента, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом. Текст роботи свідчить про оволодіння навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури, узагальнення і творче осмислення теоретичних основ вирішення проблеми, формулювання висновків. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції обґрунтовані і достатні. Завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута.</p> <p>Текст роботи викладений логічно, послідовно, науково-професійною державною мовою, з коректним використанням професійної термінології. Оформлення роботи цілком відповідає вимогам.</p>
82-89	<p>Здобувач освіти виявляє вищий за середній рівень досягнення запланованих результатів опанування освітнього компоненту та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом. Текст роботи свідчить про оволодіння навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури, узагальнення і творче осмислення теоретичних основ вирішення проблеми. Методи дослідження відібрані і застосовані науково коректно. Сформульовані в роботі пропозиції повні та достатньо обґрунтовані. Завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута. Текст роботи викладений логічно, послідовно, науково-професійною державною мовою з коректним використанням професійної термінології. У формулюванні висновків та оформленні роботи допущені незначні помилки.</p>
75-81	<p>Здобувач виявляє середній рівень досягнення запланованих результатів опанування освітнього компонента та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом. Текст роботи свідчить про помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: при відборі та аналізі літератури, узагальненні та систематизації теоретичних основ вирішення проблеми, при формулюванні висновків допущені деякі суттєві помилки. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені помилки. Сформульовані в роботі пропозиції є достатньо обґрунтованими, але недостатньо чітко сформульованими або неповними. В основному завдання дослідження виконані і мета дослідження досягнута.</p>

Кількість балів	Критерії оцінювання
	Текст роботи викладений достатньо логічно і послідовно, але є помилки у використанні професійної термінології. В оформленні роботи зустрічаються суттєві невідповідності вимогам.
65-74	<p>Здобувач виявляє задовільний рівень досягнення запланованих результатів опанування освітнього компонента та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, однак в його знаннях або діях наявні суттєві помилки. Текст роботи свідчить про суттєві помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури недостатньо повний для вирішення поставлених завдань, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми носять вибіркового характеру, висновки недостатньо обґрунтовані. Методи дослідження недостатньо обґрунтовані або при їх використанні допущені суттєві помилки. Завдання дослідження в основному виконані і мета дослідження досягнута, але сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними.</p> <p>Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні помилки, використання професійної термінології не завжди коректне. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам.</p>
60-64	<p>Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати опанування освітнього компонента. Текст роботи свідчить про суттєві помилки в оволодінні навичками самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури для вирішення поставлених завдань фрагментарний, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми носять вибіркового характеру, висновки недостатньо обґрунтовані. Методи дослідження не повністю відповідають його завданням і були застосовані з суттєвими помилками, які призвели до викривлення деяких результатів дослідження. Сформульовані в роботі пропозиції не є достатньо обґрунтованими і повними. Не всі завдання дослідження виконані, але мета дослідження в основному досягнута.</p> <p>Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні помилки, професійна термінологія не використовується або використовується некоректно. В оформленні роботи є суттєві невідповідності вимогам.</p>
35-59	<p>Низка запланованих результатів навчання не досягнуті. Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом.</p> <p>Робота в цілому свідчить про відсутність навичок самостійного (під керівництвом викладача) проведення дослідницької роботи: відбір і аналіз літератури для вирішення поставлених завдань фрагментарний, узагальнення та систематизація теоретичних основ вирішення проблеми не відповідають меті і завданням дослідження, висновки не обґрунтовані або не сформульовані. Методи дослідження не відповідають його завданням і були застосовані з суттєвими помилками, які призвели до викривлення результатів дослідження. Сформульовані в роботі пропозиції не впливають з результатів дослідження. Мета дослідження в цілому не досягнута. Оцінені можуть бути лише окремі елементи виконаного дослідження.</p>

Кількість балів	Критерії оцінювання
	Текст роботи викладений недостатньо логічно і послідовно, містить стилістичні і граматичні помилки, професійна термінологія не використовується або використовується некоректно. Оформлення роботи переважно не відповідає вимогам.
0-34	Робота не представлена у встановлений термін або результати навчання відсутні чи критично низькі.

Таблиця 5.2 - Критерії оцінювання захисту МДКР

Кількість балів	Критерії оцінювання
90-100	Доповідь і презентація змістовні, розкривають всі основні результати дослідження. Доповідь логічна, послідовна, чітка. Презентація повною мірою ілюструє положення доповіді. Відповіді на питання тверді і впевнені, свідчать про глибокі знання з теми дослідження. Здобувач демонструє здатність до ведення наукової дискусії, конструктивно сприймає висловлені думки опонентів та аргументовано відстоює власні ідеї.
82-89	Доповідь і презентація змістовні, розкривають ключові результати дослідження. Доповідь перевищила встановлену вимогами тривалість більше, ніж на 25 %. Презентація містить надлишкову інформацію, про яку не згадується в доповіді, або навпаки — окремі ключові положення доповіді не відображені в презентації. Відповіді на питання тверді і впевнені, свідчать про достатні знання з теми дослідження. Здобувач демонструє здатність до ведення наукової дискусії, конструктивно сприймає висловлені думки опонентів та відстоює власні ідеї, однак в аргументації припускається помилок.
75-81	Доповідь і презентація в основному розкривають ключові результати дослідження. Доповідь перевищила встановлену вимогами тривалість більше, ніж на 40 %. Презентація містить надлишкову інформацію, про яку не згадується в доповіді, або навпаки — низка ключових положень доповіді не відображені в презентації, або презентація недостатньо інформативна. Відповіді на питання недостатньо тверді і впевнені, свідчать про деякі прогалини у знаннях з теми дослідження. Здобувач має суттєві труднощі з аргументацією при відстоюванні власної думки.
65-74	Доповідь і презентація в основному розкривають результати дослідження. Доповідь перевищила встановлену вимогами тривалість більше, ніж на 40 %. Презентація містить надлишкову інформацію, про яку не згадується в доповіді, або навпаки — низка ключових положень доповіді не відображені в презентації, презентація недостатньо інформативна, не повністю відповідає змісту доповіді. Відповіді на питання недостатньо тверді і впевнені, свідчать про суттєві прогалини у знаннях з теми дослідження. Здобувач не демонструє вміння брати участь у науковій дискусії, має суттєві труднощі з аргументацією при відстоюванні власної думки.
60-64	Доповідь і презентація фрагментарно представляють основні результати дослідження. Доповідь не має логічної і чіткої побудови. Презентація неінформативна, погано відповідає змісту доповіді. Відповіді на питання невпевнені і нечіткі, свідчать про суттєві

Кількість балів	Критерії оцінювання
	прогалини у знаннях з теми дослідження. Здобувач відчуває труднощі з формулюванням власної думки, використанням термінології, аргументованим поясненням власних результатів.
35-59	Доповідь і презентація фрагментарно представляють основні результати дослідження. Презентація неінформативна, не відповідає змісту доповіді або відсутня. У відповідях на питання здобувач не здатен пояснити основні положення роботи і продемонструвати знання з теми дослідження. Здобувач відчуває труднощі з формулюванням власної думки, її аргументованим поясненням, не володіє професійною термінологією. Оцінені можуть бути лише окремі елементи захисту виконаної роботи.
0-34	Здобувач не вийшов на захист або спроба захисту свідчить про те, що результати навчання відсутні чи критично низькі.

6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Як член студентської спільноти Технічного університету «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» здобувач має дотримуватися певних стандартів та академічної політики:

- шахрайство та плагіат заборонені.
- методичні та інші матеріали, які отримані здобувачами в рамках процедур організації виконання кваліфікаційної роботи, захищені авторським правом, можуть бути використані лише тільки здобувачами освіти, яким призначено даний курс, зарахованими на курс для цілей, пов'язаних з цим курсом і не можуть поширюватися.
- спілкування з однокурсниками та викладачем має бути професійним та ввічливим.
- очікується, що здобувач освіти перевірятиме всі власні письмові повідомлення, включаючи поштові повідомлення, на коректність змісту та мови.
- університет прагне підтримувати середовище, вільне від дискримінації або дискримінаційних домагань, спрямованих на будь-яку людину або групу в межах своєї спільноти
- здобувачів вищої освіти, співробітників або відвідувачів.

Виконання МДКР та інших творчих робіт має здійснюватися з урахуванням вимог щодо **академічної доброчесності**. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: «Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Головним проявом академічної недоброчесності вважається академічний плагіат. *Академічний плагіат* — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, а саме:

а) відтворення в тексті роботи (повний текст роботи, з коментарями, примітками, бібліографією, переліком джерел та всіма додатками до основного тексту) без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

б) відтворення в тексті роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

в) відтворення в тексті роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

г) відтворення в тексті роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

д) перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;

е) подання як власних робіт, виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Рекомендації щодо запобігання академічному плагиату в МДКР:

а) робота має виконуватися самостійно, без видання за власний результат чужих робіт і результатів;

б) будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело (у формі підрядкового посилання, наприклад як це зроблено щодо Закону «Про освіту» на попередній сторінці); винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними;

в) якщо перефразування чи довільний переказ в тексті роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку);

г) якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті роботи має бути наведено посилання на першоджерело; якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за ХХХХХХ») і посилання на відповідний пункт списку використаних джерел;

д) будь-яка наведена в тексті роботи науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація із посиланням на відповідний пункт списку використаних джерел; винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю; у разі використання у роботі тексту нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та, за наявності, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції, а також посилання на відповідний пункт списку використаних джерел.

е) для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати; науковий етикет потребує

точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Правила цитування та посилання на використані джерела є такими.

1. При написанні здобувач повинен давати посилання на джерела, матеріали з яких наводяться у роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи та перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них є матеріал, який не включено до останнього видання.

2. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі.

3. Посилання додаються одразу після закінчення цитати у квадратних дужках, де вказується порядковий номер джерела у списку літератури та відповідна сторінка джерела (наприклад: [12, с. 172]), або під текстом цієї сторінки у вигляді зноски, в якій вказують прізвище та ініціали автора, назву джерела, видавництво, рік видання та сторінку. При цьому враховувати наступне:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку — у цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора;

- пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці); якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

- при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

- якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

- коли автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює

виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглій дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. — М.Х.), (підкреслено мною. — М.Х.), (розбивка моя. — М.Х.).

До числа інших порушень академічної доброчесності, класифікованих законодавством України, що можуть трапитися при виконанні кваліфікаційної роботи, належать:

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в кваліфікаційній роботі;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються змісту кваліфікаційної роботи;

хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

В разі, якщо здобувач стикається із двома останніми формами порушень академічної доброчесності, він має повідомити про це завідувача кафедри, комісію з академічної доброчесності, Уповноваженого з питань протидії корупції, які, в свою чергу, повинні негайно після повідомлення забезпечити вжиття заходів попередження або виправлення таких порушень.

Для запобігання проявам академічної недоброчесності Університетом здійснюється перевірка міждисциплінарних дослідницьких проєктів на виявлення збігів / ідентичності / схожості текстів за допомогою програмно-апаратних засобів, зокрема системи [StrikePlagiarism.com](http://strikeplagiarism.com) (<http://strikeplagiarism.com>).

МДКР допускається до захисту, якщо рівень оригінальності тексту є прийнятним, тобто, перевищує 40 %. Якщо рівень оригінальності тексту роботи/проєкту низький (від 31% до 40%), здобувач повинен доопрацювати роботу: пересвідчитись у коректності надання посилань на першоджерела для цитованих фрагментів, розширити власні висновки і рекомендації. Після доопрацювання, за рекомендаціями керівника роботи, здобувач допускається до її захисту. Якщо експертиза за допомогою програмно-апаратних засобів встановила неприйнятний рівень оригінальності тексту (менше 30 %), робота повертається на доопрацювання здобувачеві вищої освіти з подальшою повторною перевіркою. У разі незадовільного результату проходження повторної процедури перевірки на академічний плагіат та оригінальність тексту МДКР робота знімається з розгляду та не випускається на захист. В такому разі у здобувача утворюється академічна заборгованість, яка має бути ліквідована в межах термінів, встановлених Університетом, шляхом підготовки і захисту нового МДКР на іншу тему[34].

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основні джерела та рекомендовані Web-ресурси:

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни. ОК «Міждисциплінарний дослідницький проєкт» : електронна система дистанційного навчання MOODLE ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА». URL: <https://learning.mipolytech.education/md/mod/folder/view.php?id=87848> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України : SMIDA : веб-сайт. URL: <http://smida.gov.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).
3. Бази даних: Доступ з ресурсів баз даних та статистики: Free Datasets for Data Science. URL: <https://statics.teams.cdn.office.net/evergreen-assets/safelinks/1/atp-safelinks.html>; [101+ Best Free Datasets for Data Science in 2025 \[Ultimate Guide\]](#); [Free Education Data Sets](#); [Free Data Sets & Dataset Samples | Maven Analytics](#); [IMF Data](#)
4. Група Метінвест : веб-сайт. URL: <https://metinvestholding.com/ua> (дата звернення: 10.09.2024).
5. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»»: веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 10.09.2024).
6. Економіка та управління промисловістю : методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань / уклад. Ю. В. Терешко. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024. 29 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/items/3df3b0bf-ecc6-4598-915e-441665eaef49>
7. Продуктивність використання MS Excel : методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання / уклад. М. А. Держевецька. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024/ Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»»: веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/items/15920492-da1c-48a2-a45e-8e52455be89b>
8. Економетрія : методичні рекомендації до виконання практичних та індивідуальних робіт / уклад. Д. М. Жерліцин, О. С. Подскребко. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 43 с. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»»: веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/items/42c38bb2-fc55-4bc3-a221-78414173cb1e>
9. Навчально-методичний комплекс дисципліни. ОК «Організаційно-аналітична практика» : електронна система дистанційного навчання MOODLE ТОВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА».

URL: <https://learning.mipolytech.education/md/course/view.php?id=2074> (дата звернення: 10.09.2024).

10. Краковецький О. Ю. Принципи використання ШІ : за матеріалами Інтернет платформи GENAIPOLICY від 2024-09-23 URL: [Принципи використання ШІ | genaipolicy](#) (дата звернення: 23.09.2024).

11. *Інструментарій для бізнес-аналітика.* URL: <https://goit.global/ua/articles/instrumenty-dlia-biznes-analytyka-korotkyy-ohliad/>; <https://web-academy.ua/blog/junior/top-10-analytics-tools>; <https://googiehost.com/uk/блoзі/найкраще-програме-забезпечення-для-бізнес-аналітики/>)

Додаткові джерела та Web-ресурси:

12. Фахові видання, рекомендовані здобувачам за спеціальністю «051 Економіка». Доступ з ресурсів Бібліотеки МетінвестПолітехніка. URL: <https://metinvest.university/фахові-видання-051-економіка/> (дата звернення: 10.09.2024).

13. Бізнес-видання: Журнал «&СТРАТЕГІЇ»: матеріали з порталу сучасного менеджменту та професійного розвитку управлінців «Management.com.ua» : веб-сайт. URL: <http://www.management.com.ua/announce.php?edition=18> (дата звернення: 10.09.2024).

14. Journal of European Economy = Журнал європейської економіки : веб-сайт. URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/index> (дата звернення: 10.09.2024).

15. Kortext : веб-сайт. URL: <https://kortext.com/> (дата звернення: 10.09.2024).

16. Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 10.09.2024).

17. Актуальні проблеми економіки : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://eco-science.net/aboutus/> (дата звернення: 10.09.2024).

18. Актуальні проблеми економіки : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://eco-science.net/aboutus/> (дата звернення: 10.09.2024).

19. Вісник Економіки : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/index> (дата звернення: 10.09.2024).

20. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

21. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна» : веб-сайт. URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/about> (дата звернення: 10.09.2024).

22. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

23. Економіка промисловості : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://ojs.econindustry.org/index.php/ep/index> (дата звернення: 10.09.2024).

24. Економіка та держава : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://www.economy.in.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

25. Економіка України : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://economyukr.org.ua/?lang=uk> (дата звернення: 10.09.2024).

26. Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://eui.zu.edu.ua/about> (дата звернення: 10.09.2024).

27. Економіка: реалії часу : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://economics.net.ua/journal> (дата звернення: 10.09.2024).

28. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» : веб-сайт. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

29. Ефективна економіка : електронне, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

30. Інвестиції: практика та досвід : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=7> (дата звернення: 10.09.2024).

31. Інвестиційний менеджмент та фінансові інновації = Investment Management & Financial Innovations : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://www.businessperspectives.org/index.php/journals/investment-management-and-financial-innovations> (дата звернення: 10.09.2024).

32. Інноваційна економіка = Innovative economy : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/index> (дата звернення: 10.09.2024).

33. Міждисциплінарний дослідницький проєкт : методичні вказівки до виконання та захисту (для студентів спеціальності 073 Менеджмент усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) / уклад.: І. В. Шкрабак, О. В. Калінін. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024. 56 с.

34. Інноваційний маркетинг = Innovative Marketing : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: https://www.businessperspectives.org/journals/innovative-marketing?category_id=30 (дата звернення: 10.09.2024).

35. Маркетинг і менеджмент інновацій : журнал : веб-сайт. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

36. Науковий вісник Національного гірничого університету = Scientific Bulletin of National Mining University : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://nvngu.in.ua/index.php/uk/vidavniststvo/pro-zhurnal> (дата звернення: 10.09.2024).

37. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство : науковий журнал,

фахове видання : веб-сайт. URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/index.php> (дата звернення: 10.09.2024).

38. Національна бібліотека України ім. Вернадського : веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 10.09.2024).

39. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. : веб-сайт. URL: <https://nlu.org.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

40. Причорноморські економічні студії : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <http://bses.in.ua/uk/> (дата звернення: 10.09.2024).

41. Проблеми економіки : науковий журнал, фахове видання : веб-сайт. URL: <https://www.problecon.com/main/> (дата звернення: 10.09.2024).

42. Фахові видання за спеціальностями : веб-сайт. URL: <https://metinvest.university/фахові-періодичні-видання-відкрито/> (дата звернення: 10.09.2024).

43. Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України : веб-сайт. URL: <http://cgntb.dp.ua/> (дата звернення: 10.09.2024).

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА
МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ
(теоретичної частини)**

1. Галузевий аналіз показників ліквідності за даними звітності підприємств
2. Галузевий аналіз показників рентабельності за даними звітності підприємств
3. Галузевий аналіз показників ймовірності банкрутства за даними звітності підприємств
4. Аналітична підтримка збутової діяльності підприємств на підставі базових продуктових метрик
5. Аналітична підтримка діагностики проблем фінансово-господарської діяльності підприємств
6. Моделювання та прогнозування ризиків діяльності підприємства (в цілому або за видами/сферами/предметними напрямками/функціональними напрямками діяльності підприємств або установ)
7. Моделювання залежностей та причинно-наслідкових зв'язків для прогнозування якісних змін (у певній предметній області).
8. Побудова прогностичних моделей (у певній сфері діяльності на мікро- та макрорівні)
9. Організація аналітичної діяльності на підприємстві
10. Удосконалення системи фінансової аналітики на підприємства в умовах сучасних викликів
11. Кластерний аналіз та порівняння у дослідженні стану та динаміки процесів (явищ)
12. Формування систем збалансованих показників (в цілому або за видами/сферами/предметними напрямками/функціональними напрямками діяльності підприємств або установ)
13. Порівняльний аналіз інформаційних продуктів для аналізу бізнес-даних та сфери їх застосування
14. Упровадження інструментів операційної аналітики в систему управління підприємством
15. Моделювання та прогнозування показників діяльності підприємства (в цілому або за видами/сферами/предметними напрямками/функціональними напрямками діяльності підприємств або установ)
16. Аналітична підтримка управління якістю продукції на підприємствах

Зразок оформлення титульного аркушу

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра Цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень

Міждисциплінарний дослідницький проєкт

на тему: «XXXXXXXXXXXXXXXXXX»

Виконав(ла): здобувач(ка) вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня групи 051-
XX-1 ОПП «Бізнес-аналітика»
спеціальності 051 Економіка

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник: кандидат економ.наук,
доцент кафедри ЦТПАР

Латишева Олена Володимирівна

Консультанти: кандидат економ.наук,
доцент кафедри ЦТПАР

Мойсеєнко Костянтин Євгенович
кандидат економ.наук,
доцент кафедри ЦТПАР

Смирнова Ірина Іванівна

Запоріжжя 202X

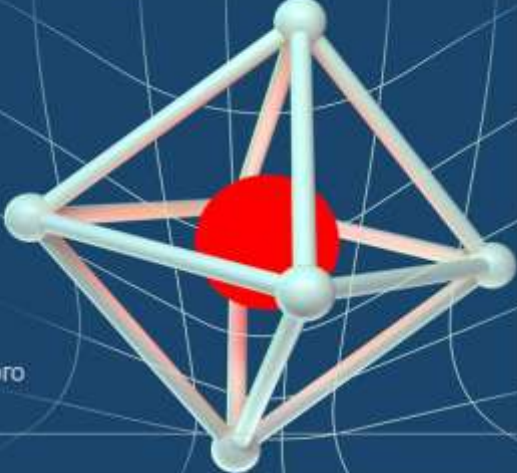
Зразок оформлення титульного аркушу та плану презентації звіту з виконання МДКР (шаблон додається)

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра Цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ

на тему: «XXXXXX»

- Виконав(ла): здобувач(ка) вищої освіти першого (бакалаврського) рівня групи 051-XX-1 ОПП «Бізнес-аналітика» спеціальності Економіка

mip metinvest polytechnic

Науковий керівник:

План

- ВСТУП
- 1. XXX
  - 1.1. XXX
  - 1.2. XXXX
- 2. XXXX
  - 2.1. XXXX
  - 2.2. XXXX
  - 2.3. XXXX
- ВИСНОВКИ
- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

mip metinvest polytechnic

ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ 8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»*

Бібліографічне посилання – сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті документа інший документ, що є необхідними й достатніми для його загальної характеристики, ідентифікування та пошуку [1].

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.

4.4 Елементи бібліографічного запису (заголовки і бібліографічний опис) та знаки пунктуації в бібліографічному посиланні, незалежно від його призначення та виду, подають згідно з ДСТУ ГОСТ 7.80 і ДСТУ ГОСТ 7.1 з урахуванням таких особливостей:

— у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за навскісною рисою) не повторюють;

Васильєв С. В. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія / С. В. Васильєв. Харків : Еспада, 2004. 192 с.

— за потреби у заголовку бібліографічного запису позатекстового посилання можна зазначити більше ніж три імені авторів;

Nikitina I., Kyrpyta T., Boiarkin V., Kukhar V., Malii K., Khoroshailo O. English for metal forming engineering and research in metallurgy and material science : a tutorial. 2nd revised and expanded edition. Odesa : Oldi+, 2024. 144 p.

*Примітка: тут і далі у Додатку В представлена візуалізація основних вимог** (підготовлено і угруповано бібліотекарем Горчинською Ю.В.), повна версія доступна за:
Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»***

— замість знака «крапка й тире» («. —»), який розділяє зони бібліографічного опису, в бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка» (при цьому в межах одного документа застосування в бібліографічних посиланнях розділових знаків уніфікують);

Кравченко В. П., Койфман О. О., Сімкін О. І. Автоматизація технологічних процесів і виробництв у чорній металургії : навчальний посібник. Одеса : Олді+, 2023. 276 с.

— відомості, запозичені не з титульної сторінки документа, дозволено не брати у квадратні дужки;

Алієва Л. І., Чучин О. В., Абхарі П., Грудкіна Н. С. Основи технології металообробки : [посібник для студентів спеціальності 136 «Металургія» денної та заочної форм навчання]. Краматорськ : ДДМА, 2019. 87 с.

— після назви дозволено не зазначати загального позначення матеріалу («Текст», «Електронний ресурс», «Карти», «Ноти» тощо — перелік згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1);

Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації [Текст]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.

mip metinvest
polytechnic

— у складі вихідних даних дозволено не подавати найменування (ім'я) видавця;

Ільганаєва В. Соціальні комунікації : словник-довідник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 328 с.

— у складі відомостей про фізичні характеристики стику документа можна зазначати або його загальний обсяг (наприклад: 285 с.), або номер сторінки, на якій подано об'єкт посилання (наприклад: С. 19);

Кухар В. В., Аніщенко О. С., Присяжний А. Г. Основи експериментальних методів дослідження процесів обробки металів тиском : навчальний посібник. Маріуполь : ПДТУ, 2019. 234 с. або С. 57.

— дозволено не наводити відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер (ISBN, ISSN).

Основи наукових досліджень : глосарій / упоряд.: Н. Ю. Рекова, І. А. Гетьман, М. А. Держевецька ; ТОВ «ТУ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА"». Одеса : Олді+, 2024. 128 с. ISBN 978-966-289-912-2.

mip metinvest
polytechnic

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с.

URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК В (Продовження)

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»***

 Один автор	
Опис книг	Опис періодичних видань
Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.	Варех Н. В. Застосування інтент-аналізу у дослідженнях дискурсу мережевої комунікації. <i>Держава та регіони</i> . 2021, №4. (48). С. 91-96.
Ilhwan P. Advances in Selective Flotation and Leaching Process in Metallurgy. Basel : MDPI, 2022. 168 p.	Blashkova O. M. Key competencies of the teacher of natural sciences of modern high school in the context of humanistic-value orientation to the environment. <i>Science and Education a New Dimension</i> . 2019. Vol (77), Issue 188. P. 7–13.
Shuai Wang. Chemical Engineering and Technology in Mineral Processing and Extractive Metallurgy. Basel : MDPI, 2022. 340 p. DOI: https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9 .	Мірошніченко В. Проблематика фінансування ЗМІ під час воєнного стану та шляхи її вирішення. <i>Діалог: медіастудії</i> . 2023. № 29. С. 117–124. DOI: https://doi.org/10.18524/2308-3255.2023.29.300640 .
Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2016. 378 с. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12571 .	Капліна А. І. Інноваційні механізми функціонування логістичних структур. <i>Ефективна економіка</i> . 2024. № 10. URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4856
	8

 Два автора	
Опис книг	Опис періодичних видань
Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.	Струк Н. С., Крип М. С. Передумови впровадження системи бюджетування у діяльність вугледобувних підприємств. <i>Підприємництво і торгівля</i> . 2021. № 28. С. 97-102.
Tripathy B., Anuradha J. Internet of Things (IoT): TeChnologies, AppliCations, Challenges and Solutions. Boca Raton : CRC Press, 2017. 334 с.	Hrabovskiy Y., Fedorchenko V. Development of the optimization model of the interface of multimedia edition. <i>EUREKA: Physics and Engineering</i> . 2019. № 3. P. 3–12.
Zhironkin S., Cehlar M. Green Economy and Sustainable Development. Basel : MDPI, 2022. 361 p. DOI: https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-3222-6 .	Pashynskiy V. V., Boyko I. O. Study of the influence of the increased carbon content in electrodes on structure and properties of the welding seam during welding of 110G13 steel. <i>Technology Audit and Production Reserves</i> . 2021. № 4/3(60). P. 14-17. DOI: https://doi.org/10.15587/2706-5448.2021.237358 .
Караван Н. А., Присвітла О. В. Організація та управління в природоохоронній діяльності : конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2019. 74 с. URL: https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/34/7-34-kl67.pdf .	Дворянін В. О., Копомієць С. М. До питання про ментально-ціннісну структуру в мовній картині світу сучасного діалектоносія. <i>Південний архів (філологічні науки)</i> . 2019. № 77. С. 13–16. URL: https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/736 .
	9

*Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК В (Продовження)

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»***

Три автора

Опис книг	Опис періодичних видань
Шаравара В. В., Любинський О. І., Гулевець Д. В. Економіка природокористування : практикум. Кам'янець-Подільський, 2019. 84 с.	Кучин О., Бруй Г. В., Янкін О. Моделювання просторового зміщення точок земної поверхні за результатами геодезичних спостережень. <i>Просторовий розвиток</i> . 2023. № 3. С. 122–133.
Jaramillo H. S., Arnaldo Avila J., Chen C. Strength of Materials. London : IntechOpen, 2020. 200 p.	Joukov S., Lutsenko S., Hryhoriev Y. Dominant Determinants of Adaptation of the Mining Complex in the Conditions of a Dynamic Environment. <i>Inzynieria Mineralna. Journal of the Polish Mineral Engineering Society</i> . 2023. No 1(51). P. 15-22.
Shuai W., Xingjie W., Jia Y. Chemical Engineering and Technology in Mineral Processing and Extractive Metallurgy. Basel : MDPi, 2022. 340 p. DOI: https://doi.org/10.3390/books978-3-0365-5425-9 .	Тубольцов Л. Г., Чайка О. Л., Бабаченко О. І. Перспективи розвитку металургійного виробництва в Україні за рахунок використання нових технологій. <i>Фундаментальні та прикладні проблеми чорної металургії</i> . 2023. № 37. С. 4–25. DOI: https://doi.org/10.52150/2522-9117-2023-37-4-25 .
Самойленко Н. М., Райко Д. В., Аверченко В. І. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37572 .	Сахно С. В., Бородіч В. В., Карлов Є. К. Дослідження впливу параметрів технологічних схем очисних робіт на стійкість виробок при реалізації концепції «малих шахт». <i>Наукові праці ДонНТУ</i> . Серія Гірничо-геологічна. 2020. № 1(23)-2(24). С. 64-73. URL: https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/589 .

mip metinvest polytechnic 10

Чотири автора

Опис книг	Опис періодичних видань
Чуванов О. П., Мамешин В. С., Гриценко А. С., Герасименко В. Г. Технологія розливки сталі. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2012. 186 с.	Грудкіна Н. С., Алієв І. С., Малій Х. В., Левченко В. М. Розвиток енергетичного методу балансу потужностей на основі розширення бази кінематичних модулів складної конфігурації. <i>Математичне моделювання</i> . 2021. № 2(45). С. 81-90.
Chan A. H. C., Pastor M., Schrefler B. A., Shiomi T. Computational geomechanics. Theory and applications. Wiley, 2022. 496 p.	Kiluchka Y., Shmatko O., Yevseiev S., Milevskiy S. Peculiarities of blockchain technology introduction in the field of healthcare: current situation and prospects. <i>Системи обробки інформації</i> . 2021. Вип. 1(164). С. 33–44.
Huang Wentao, Yu Moduo, Li Hao, Nengling Tai. Energy Management of Integrated Energy System in Large Ports. Springer Nature, 2023. 268 p. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-99-8795-5 .	Левіт В. В., Каменець В. І., Чеботенко Д. О., Масик О. О. Технологія та організація проведення і підтримання гірничих виробок нових вугільних блоків ПрАТ «Шахтоуправління «Похровське». <i>Наукові праці ДонНТУ</i> . Серія Гірничо-геологічна. 2023. № 1(29). С. 117-127. DOI: https://doi.org/10.31474/2073-9575-2023-1(29)-117-127 .
Singh R. P., Tyagi M., Walia R. S., Davim J. P. Advances in Modelling and Optimization of Manufacturing and Industrial Systems. 1st ed. Cham : Springer Nature, 2023. 745 p. URL: https://read.kortext.com/inventory/search/2299515 .	Нікуліна О. М., Северин В. П., Бубнов А. І., Кондратов О. М. Моделювання розвитку епідемії на основі інформаційної технології оптимізації. <i>Вісник Національного технічного університету «ХПІ»</i> . Серія: Системний аналіз, управління та інформаційні технології. 2021. № 2 (6). С. 47–52. URL: https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/233 .

mip metinvest polytechnic 11

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК Б (Продовження)

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»***

П'ять і більше авторів

Опис книг	Опис періодичних видань
Технології обробки сталі у передкристалізаційний період при безперервному розливанні / Є. В. Синегін та ін. Дніпро : Середняк Т.К., 2021. 99 с.	Курпе О. Г., Кухар В. В., Ву К., Єфременко В. Г., Зурнаджи В. І. Розвиток системних підходів до превентивного керування якістю термомеханічно обробленого товстолистового прокату категорії К60. <i>Наукові нотатки</i> . 2022. № 74. С. 39–48.
Surface Mining Technology / Mostafa Mohamed Ali et al. Singapore : Springer Nature, 2022. 344 p.	Mints A., Zherlitsyn D., Khadzhyanova O., Kamyshnykova E., Kalinin O. Hierarchical Fuzzy Method of Comparing Bank Products with Complex Tariff Packages. <i>Journal of Information Technology Management</i> . 2021. Vol. 7, Special Issue. P. 66–80.
The Future European Energy System, Renewable Energy, Flexibility Options and Technological Progress. 1st ed. / Dominik Möst et al. Cham, Switzerland : Springer Nature, 2021. 311 p. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-60914-6 .	Shamrai V., Melnyk-Shamrai V., Korobichuk V., Leonets I., Lutsenko S. Quality index control for building products made of natural facing stone. <i>Mining of Mineral Deposits</i> . 2023. № 17(3). С. 12–21. DOI: https://doi.org/10.33271/mining17.03.012 .
Стратегії сталого розвитку : навч. посіб. / В. В. Добровольський та ін. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с. URL: https://salo.li/53aaFBc .	Григор'єв І., Григор'єв Ю., Луценко С., Ткачук Є., Гора М. Вивчення впливу типорозміру екскаватору на границі відкритих гірничих робіт. <i>Збірник наукових праць національного гірничого університету</i> . 2020. Вип. 63. С. 26- 36. URL: http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/157600 .

mip metinvest polytechnic

Автор(и), редактор(и), упорядник(и)

1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

2. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

3. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінальновиконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

4. Системи управління мехатронними комплексами : методичні рекомендації до виконання практичних робіт / упоряд.: М. В. Голотюк, О. О. Налобіна, О. З. Бундза. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2024. 51 с.

mip metinvest polytechnic

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

Багатотомні видання

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.

2. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.

Частина видання (книги)

Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с.
URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)

1. Пікареня Д. С., Орлінська О. В. Техногенна небезпека зберігання радіоактивних відходів. *Екологічно дружні технологічні рішення для місцевих громад щодо поводження з відходами* : збірка матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології», м. Київ, 23–24 листопада 2021 р. Київ, 2021. С. 35–38.

2. Пікареня Д. С., Орлінська О. В. Техногенна небезпека зберігання радіоактивних відходів. *Екологічно дружні технологічні рішення для місцевих громад щодо поводження з відходами* : збірка матеріалів Національного форуму «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології». (м. Київ, 23–24 листопада 2021 р.). Київ, 2021. С. 35–38.

16

Автореферати дисертацій

Малій Х. В. Удосконалення процесів виготовлення стрижневих деталей з фланцем на основі застосування способів радіально-поздовжнього видавлювання : автореф. дис. ... канд. тех. наук : 05.03.05. Краматорськ, 2017. 24 с.

Дисертації

Грудкіна Н. С. Розвиток енергетичних методів аналізу технологічних режимів та удосконалення процесів точного об'ємного штампування видавлюванням : дис. ... д-ра техн. наук : 05.03.05 ; 13. Краматорськ, 2021. 485 с.

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с.
URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ДОДАТОК Б (Продовження)

**ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ8302:2015 «БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»***

Стандарти

1. ДСТУ 8302-2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Електронні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 22.11.2024).

2. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 22.11.2024).

3. Coursera : веб-сайт. URL: <https://www.coursera.org/> (дата звернення: 22.11.2024).

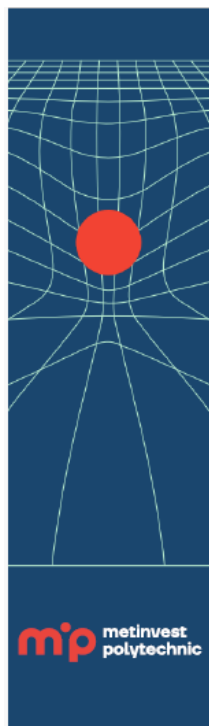
4. Управління проєктами: від ідеї до завершення : Prometheus : веб-сайт. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/project-management/> (дата звернення: 22.11.2024).

5. Dollarhide M. Social Media: Definition, Importance, Top Websites and Apps : Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-media.asp> (дата звернення: 22.11.2024).

Примітка: за матеріалами:

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 23 с. URL: <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1318>

ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ *

Способи уведення цитати у текст:

- текст цитати береться у лапки, наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі;

- цитування повинно бути повним, без скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора;

цитата подається повністю після слів того, хто цитує

А. Артюхов зазначає: «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

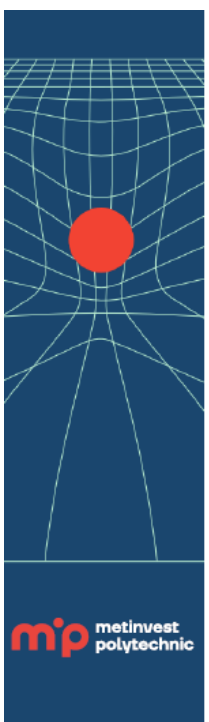
цитата подається повністю перед словами того, хто цитує

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям», – зазначає **А. Артюхов** [1].

цитата подається повністю, але розривається словами того, хто цитує

«Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, – зазначає **А. Артюхов**, – насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

- пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапкам [...] на місці пропуску;

На думку А. Артюхова, «студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, [...] завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

А. Артюхов зазначає: «Отже, студенти та молоді вчені, які списують та обманюють під час навчання, насправді не використовують свого потенціалу на повну, і таким чином завдають шкоди собі як науковцям та своїм майбутнім роботодавцям» [1].

(Джерело 1: Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.)

*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>

ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ *

ПЕРЕФРАЗУВАННЯ – переказ цитати невеликого фрагмента своїми словами з обов'язковим посиланням на джерело цитування.

- використовуйте власні слова для висловлення чужих ідей та додавайте посилання;
- використовуйте різні типи лексики одного і того ж значення;
- змінійте порядок слів, об'єднуйте речення;
- використовуйте різні типи граматики.

УЗАГАЛЬНЕННЯ дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або авторської праці.

- виділяти основні положення та ідеї тексту оригіналу;
- максимально очищати текст від допоміжних елементів та додаткових авторських пояснень;
- надавати власні міркування щодо здійсненого узагальнення.

СИНТЕЗУВАННЯ дозволяє об'єднувати різну інформацію та ідеї для розробки власних аргументів.

- згрупуйте джерела у категорії, наприклад, авторів з подібними поглядами або дослідженнями з наведенням результатів;
- опишіть власними словами згруповані джерела, не обговорюйте кожного автора окремо;
- додайте посилання на джерела.

Використання у роботі цитувань з належно оформленими посиланнями дає змогу:

- уникати плагіату та дотримуватися академічної доброчесності;
- продемонструвати наукову обізнаність автора, обґрунтованість положень дослідження та його масштабність;
- підтвердити власну думку та посилити її аргументацію;
- подати аргументоване заперечення, спростування контраверсійної думки іншого автора задля доведення власної позиції;
- здійснити порівняння, аналіз різних поглядів на те чи інше питання, проблему;
- ідентифікувати та відшукати джерела, на які посилається автор, для підтвердження достовірності цитованого тексту або ознайомлення з додатковою інформацією.

*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.education/handle/mip/1669>

ВИМОГИ ДО ЦИТУВАННЯ *

Як робити посилання?

- посилання в тексті статті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1; 6], де цифри 1 і 6 відповідають порядковому номеру праці або джерела у списку використаних джерел. Якщо посилання на джерела підряд з 1 по 6, тоді [1-4];

- посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела через кому з маленької букви "с."), наприклад: [1, с. 5]. Якщо посилання на кілька праць, вони розділяються крапкою з комою: [1, с. 5; 6, с. 25-33];

- якщо використано відомості, матеріали чи твердження з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо з джерела, на яке дано посилання;

- посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення;

- не подавати в тексті розгорнутих посилань, таких як (Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 45);

- неприпустиме посилання на неопубліковані та незавершені праці.

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Ключові слова
бібліографічне посилання, ДСТУ 8302:2015, бібліографічний опис

Бібліографічний опис
Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» / презентація / Ю. В. Горчинська. - ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХ" - 2024.

URI
<https://space.mipolytech.edu.ua/handle/mip/1669>

Колекції
Презентації бібліотеки

Стандарти оформлення посилань

ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання

ДСТУ 3098:2015 Інформація та документація. Зага у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення

ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочені слова і словосполучення в українській мові. Загальні вимоги та правила

Примери оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел (згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правки (код УКД 01.140.40)

Презентація «Формування списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах

Академічне письмо: як писати доброчесно

*Примітка: за матеріалами презентації бібліотекаря ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА" Ю. В. Горчинської: Основи правильного цитування : презентація / Ю. В. Горчинська. Запоріжжя : ТОВ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА", 2024. 14 с. <https://dspace.mipolytech.edu.ua/handle/mip/1669>

Навчально-методичне видання

**МОЙСЕЄНКО Костянтин Євгенович
СМИРНОВА Ірина Іванівна
ЛАТИШЕВА Олена Володимирівна**

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА З ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ
методичні вказівки до виконання
та захисту**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції